

مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز
دوره بیست و دوم، شماره چهارم، زمستان ۱۳۸۴ (پیاپی ۴۵)
(ویژه‌نامه علوم تربیتی)

اثرات جنسیت و رشته تحصیلی بر سبک‌های اسنادی دانش‌آموزان دبیرستانی شهر اهواز و
یافته‌های روان‌سنجی مقیاس

دکتر غلامرضا رجبی*
دکتر منیجه شهینی بیلاق**
دانشگاه شهید چمران اهواز

چکیده

هدف تحقیق حاضر، اعتباریابی، بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی (ASQ) و تأثیر جنسیت و رشته تحصیلی، بر سبک‌های اسنادی دانش‌آموزان سال دوم دبیرستان‌های شهر اهواز بود. تحقیق حاضر، در دو مرحله مطالعه مقدماتی (روی ۱۰۰ نفر) و مطالعه اصلی (روی ۳۹۰ نفر) انجام شد. در مرحله مطالعه اصلی ۳۹۰ تن (۱۹۲ پسر و ۱۹۸ دختر) در دو رشته تحصیلی (ریاضی-فیزیک) و علوم تجربی از چهار ناحیه آموزش و پرورش شهر اهواز، به صورت تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شدند. در این تحقیق، برای اندازه‌گیری سبک‌های اسنادی از پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی مثبت، منفی و کل رویدادها (پترسون و همکاران: ۱۹۸۲؛ موحد: ۱۳۸۲) استفاده شد. یافته‌های روان‌سنجی مربوط به ضرایب پایایی در مرحله مطالعه مقدماتی نشان داد که ضرایب آلفای کرونباخ و تنصیف برای سبک اسنادی مثبت به ترتیب برابر با ۰/۷۳ و ۰/۶۸، برای سبک اسنادی منفی برابر با ۰/۶۲ و ۰/۶۳ و کل رویدادها ۰/۶۷ و ۰/۶۶ می‌باشد. تحلیل عاملی (روایی سازه) با استفاده از تحلیل مؤلفه‌های اصلی (چرخش واریماکس) ۲ عامل (سبک اسنادی مثبت و سبک اسنادی منفی) متمایز را نشان داد. ضرایب پایایی آلفای کرونباخ و تنصیف و بازآزمایی پس از دو هفته در مرحله مطالعه اصلی به ترتیب ۰/۶۷ و ۰/۶۵ و ۰/۸۲ برای سبک اسنادی مثبت، ۰/۶۳، ۰/۶۱ و ۰/۸۵ برای سبک اسنادی منفی ضرایب آلفای کرونباخ و تنصیف به ترتیب ۰/۵۹ و ۰/۶۰ برای کل رویدادها محاسبه شد. تحلیل عاملی با استفاده از تحلیل مؤلفه‌های اصلی ۲ عامل (سبک اسنادی مثبت و سبک اسنادی منفی) را نشان داد. یافته‌های تحلیل واریانس عاملی با اندازه‌های مکرر بر روی سبک‌های اسنادی مثبت، منفی و کل رویدادها نشان داد که بین دانش‌آموزان پسر و دختر تفاوت معنی‌داری وجود دارد؛ اما بین دانش‌آموزان رشته‌های تحصیلی (ریاضی-فیزیک) و علوم تجربی تفاوت معنی‌دار وجود ندارد.

واژه‌های کلیدی: ۱. سبک اسنادی ۲. پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی ۳. سبک اسنادی مثبت ۴. سبک اسنادی منفی

۱. مقدمه

سبک‌تیبینی^۱ به طور گسترده، در پژوهش‌های مختلف روان‌شناختی برای پیش‌بینی افسردگی استفاده شده است (هاجیل، باش و وارن^۲: ۱۹۹۶؛ پترسون و سلیگمن^۳: ۱۹۸۴؛ سلیگمن: ۱۹۹۰). در واقع، نظریه سبک‌تیبینی یک چارچوب را برای بررسی سازه‌های خوشبینی و بدبینی^۴ (سلیگمن: ۱۹۹۰) ارائه می‌دهد و بیان می‌دارد که آن سازه‌ای

* استادیار گروه مشاوره

** استاد گروه روان‌شناسی

است که از مفهوم ناتوانی آموخته شده^۵ بهره گرفته. بنابراین، سبک تبیینی توصیفی است که انسان برای تبیین رویدادهای کنترل‌ناپذیر زندگی استفاده می‌کند و تفاوت‌های فردی انسان‌ها را، در سه گستره (درونی- بیرونی)، (ثابت- متغیر) و (کلی- خاص) که در عادت وقتی با رویدادهای خوب و بد زندگی مواجه می‌شوند، منعکس می‌کند (گوتس چاک^۶: ۱۹۹۶؛ پترسون، بوکنن^۷ و سلیگمن: ۱۹۹۵، به نقل از اسمیت، هال و ولکوک- هنری^۸: ۲۰۰۰). براساس نظریه سلیگمن (۱۹۹۰) افرادی که برای رویدادهای بد تبیین‌های درونی، ثابت و کلی ارائه می‌دهند، دارای سبک تبیینی بدبینانه هستند. برعکس، افرادی که رویدادهای بد را بر حسب علل بیرونی، متغیر و خاص تبیین می‌کنند، سبک تبیینی خوشبینانه دارند.

سلیگمن (۱۹۹۰) خاطر نشان ساخت باورهای افراد خوشبین و بدبین در خصوص رویدادهای زندگیشان، یکسان نیست. خوشبین‌ها معتقدند که شکست موقتی است و آنها در آن مقصر نیستند؛ درحالی‌که بدبین‌ها معتقدند که رویدادهای بد پدیدارند، زندگی آنها را مختل می‌کند و مقصرند. به عبارت دیگر، او دریافت که باورها است که انسان‌ها را از یکدیگر متمایز می‌سازد.

براساس تعدادی از پژوهش‌ها (فری و هیلبر^۹: ۱۹۹۳، به نقل از اسمیت، هال و ولکوک- هنری، ۲۰۰۰؛ موس و جانسن^{۱۰}: ۱۹۹۱) خوشبینی به عنوان یک توانایی پنداشته می‌شود که فرد در برخورد با موقعیت‌های چالش‌آمیز، از آن به‌عنوان فرصت‌هایی برای پیشرفت یاد می‌کند و نه به‌عنوان یک عامل تهدید آمیز. بارنس^{۱۱} و سلیگمن (۱۹۸۹) دریافتند که سبک تبیینی مربوط به رویدادهای منفی در دوران بزرگسالی ثابت می‌ماند و برعکس، سبک تبیینی برای رویدادهای مثبت در دوران بزرگسالی تغییر می‌یابد. آنها به این نتیجه رسیدند که اگر سبک تبیینی برای رویدادهای منفی یک جنبه ثابت از کنش وری دوران بزرگسالی باشد، در نتیجه افرادی، با سبک تبیینی بدکارکردی^{۱۲}، ممکن است، در دوران زندگیشان در معرض خطر افسردگی، سلامتی ضعیف و پیشرفت پایین باشند. همچنین سلیگمن و الدر^{۱۳} (۱۹۸۶) نتیجه‌گیری نمودند که سبک تبیینی برای رویدادهای منفی ثابت است ولی برای رویدادهای مثبت ثابت نیست.

در رابطه با تفاوت‌های جنسیتی بین زنان و مردان در سبک‌های اسنادی گرین برگ و مک لاهلین^{۱۴} (۱۹۹۸) دریافتند که زنان در سبک تبیینی متفاوت از مردان نیستند. بانسی و پترسون (۱۹۹۷) گزارش نمودند که بین زنان و مردان در پرسش‌نامه سبک اسنادی^{۱۵} (ASQ) برای رویدادهای مثبت و منفی تفاوت دیده نمی‌شود. در مطالعه‌ای مالینکو، کولیکان و افورد^{۱۶} (۱۹۹۶) به این نتیجه دست یافتند که پسرها خوشبین‌تر از دخترها هستند. در رویدادهای منفی دخترها نسبت به پسرها به‌طور معنی‌داری بدبین‌ترند. همچنین، گروه‌های سنی (۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶ و ۱۷) در رویدادهای مثبت و منفی به‌طور معنی‌داری متفاوتند و ۱۶ ساله‌ها کمترین خوشبینی و بیشترین بدبینی را گزارش نمودند. افزون بر این، تعامل معنی‌دار بین سن و جنسیت برای رویدادهای مثبت و منفی دیده نشد. در مقابل، در پژوهشی نولن- هویکسما، گینکاس^{۱۷} و سلیگمن (۱۹۹۱) دریافتند که پسرها در سنین اولیه، نسبت به دخترها بیشتر نشانه‌های افسردگی و سبک تبیینی ناسازگارانه را نشان دادند.

هال و اسمیت (۱۹۹۹) در مطالعه‌ای بر روی سبک تبیینی معلمان گزارش نمودند که جنسیت و سوابق تدریس، ممکن است، بر سبک تبیینی اثر بگذارد. همچنین آنها دریافتند که در سبک تبیینی افراد بزرگسال نسبت به افراد جوان‌تر تفاوت‌های جنسیتی وجود دارد. افزون بر این، پسرها نسبت به دخترهای نوجوان خوشبین‌تر بودند و زنان با سبک تبیینی بدبینی رضایت شغلی کمتری را تجربه کردند. در مطالعه‌ای هال و همکاران (۲۰۰۰) دریافتند که مردها و زن‌ها در پرسش‌نامه ASQ رویدادهای منفی، مثبت و کل رویدادها تفاوت ندارند.

بنابراین، این تحقیق سه هدف عمده را دنبال می‌کند: ۱. تدوین یک پرسش‌نامه پایا و روا، در مورد سبک‌های اسنادی در جامعه دانش‌آموزی سال دوم دبیرستانی شهر اهواز در زمینه‌های مختلف تحقیقاتی. ۲. آیا پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی یک ابزار یک بعدی است یا چند بعدی و ۳. تأثیر جنسیت و رشته تحصیلی بر سبک‌های اسنادی

مثبت، منفی و کل رویدادها (درونی - بیرونی)، (ثابت - متغیر) و (کلی - خاص) در دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی شهر اهواز. گمک در زیر چهار پرسش و دو فرضیه تحقیق مطرح شده‌اند.

۲. پرسش‌های تحقیق

- ۲.۱. آیا پرسش‌نامه سبک اسنادی یک ابزار پایا و روا در جامعه دانش‌آموزی سال دوم دبیرستانی شهر اهواز می‌باشد؟
- ۲.۲. آیا پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی یک ابزار یک بعدی یا چند بعدی است؟
- ۲.۳. آیا دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی رشته‌های تحصیلی (ریاضی - فیزیک) و علوم تجربی در سبک‌های اسنادی متفاوتند.
- ۲.۴. آیا دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی با توجه به رشته تحصیلی در سبک‌های اسنادی مثبت، منفی و کل رویدادها متفاوتند.

۳. فرضیه‌های تحقیق

- ۳.۱. دانش‌آموزان پسر و دختر سال دوم دبیرستانی شهر اهواز در سبک‌های اسنادی متفاوتند.
- ۳.۲. دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی شهر اهواز در سبک‌های اسنادی مثبت، منفی و کل رویدادها متفاوتند.

۴. روش تحقیق

۴.۱. جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری:

جامعه آماری این تحقیق، کلیه دانش‌آموزان پسر و دختر سال دوم دبیرستانی رشته‌های (ریاضی - فیزیک) و علوم تجربی شهرستان اهواز می‌باشد. حجم نمونه تحقیق شامل ۴۳۲ آزمودنی بود که به‌طور تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری بدین ترتیب بود که چهار ناحیه آموزش و پرورش شهرستان اهواز، به عنوان معیار انتخاب آزمودنی‌ها برگزیده شدند. بدین صورت ابتدا از هر یک از نواحی چهارگانه آموزش و پرورش شهرستان اهواز، سه دبیرستان پسرانه و سه دبیرستان دخترانه به‌صورت تصادفی انتخاب شدند (در جمع، ۲۴ دبیرستان). بعد از این مرحله از بین رشته‌های تحصیلی (ریاضی - فیزیک) و علوم تجربی از هر رشته تحصیلی ۹ دانش‌آموز (جمعاً ۱۸ نفر) به‌صورت تصادفی ساده انتخاب شدند. در نهایت، از میان دانش‌آموزان دبیرستانی ۴۳۲ نفر (۲۱۲ پسر و ۲۲۰ دختر) به‌صورت تصادفی از دو رشته تحصیلی فوق انتخاب شدند. همچنین باید خاطر نشان کرد که ۱۰ مورد از نمره‌های آزمودنی‌ها (۵ مورد دانش‌آموزان پسر و ۵ مورد دانش‌آموزان دختر) که به‌صورت نمره‌های پرت و انتهایی بود و ۳۲ پرسش‌نامه (۱۵ پرسش‌نامه مربوط به پسران و ۱۷ پرسش‌نامه مربوط به دختران) که به‌صورت ناقص برگردانده شدند از نمونه اصلی حذف شدند. به‌طور کلی، حجم نمونه اصلی به ۳۹۰ (۱۹۲ نفر پسر و ۱۹۸ نفر دختر) نفر تقلیل یافت.

۴.۲. پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی

پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی برای اندازه‌گیری سبک‌های تفکر مثبت یا منفی مورد استفاده قرار می‌گیرد. این پرسش‌نامه اسنادی یک ابزار خودگزارشی است که شامل ۱۲ موقعیت فرضی (شش موقعیت مثبت و شش موقعیت منفی) می‌باشد. هریک از این موقعیت‌ها، توسط چهار پرسش پیگیری می‌شود. برای هر موقعیت، از آزمودنی‌ها خواسته می‌شود که تصور کنند آن موقعیت در واقع برای آنان اتفاق افتاده است. سپس باید درباره علت عمده آن موقعیت تصمیم بگیرند. پس از آن علت واقعه را در یک مقیاس هفت رتبه‌ای درجه‌بندی کنند (پترسون، سیمل، ون بیر، آبرامسون و متالسکی، ۱۹۸۲). در کل، ASQ شامل ۴۸ سؤال است. این پرسش‌نامه توسط موحد (۱۳۸۲) از زبان

انگلیسی به فارسی برگردانده شده است.

در این پرسش‌نامه، هر ماده از ۱ تا ۷ درجه‌بندی شده است. برای هر یک از ۶ موقعیت مثبت، ۱ پائین‌ترین رتبه و ۷ بالاترین یا بهترین گزینه برای بعد مثبت است. برای ۶ موقعیت منفی، نمره‌گذاری به صورت معکوس است. بنابراین، برای موقعیت‌های منفی رتبه یک بالاترین یا بهترین گزینه و نمره ۷ پائین‌ترین یا بدترین گزینه به حساب می‌آید. برای محاسبه نمره کل تجارب مثبت، ابتدا نمره‌های تمام موقعیت‌های مثبت را با هم جمع می‌کنیم و بعد بر تعداد آنها تقسیم می‌کنیم. بالاترین نمره تجارب مثبت ۲۱ و کمترین آن ۳ است. نمره کل برای رویدادهای منفی با جمع کردن نمره‌های همه موقعیت‌های منفی و با تقسیم آن بر تعداد آنها محاسبه می‌شود. بالاترین نمره برای رویدادهای منفی ۳- و پائین‌ترین آن ۲۱- است. برای محاسبه نمره کل رویدادها، نمره کل تجارب مثبت از نمره کل تجارب منفی کسر می‌شود. بهترین نمره برای کل رویدادها ۱۸+ و بدترین آن نمره ۱۸- است. همچنین، سؤال شماره ۱ برای درک بهتر سؤالات دیگر است و در نمره‌گذاری استفاده نمی‌شود. به علاوه، سؤالات موقعیت‌های مثبت شماره‌های ۱، ۳، ۶، ۱۰، ۹ و ۱۲ و سؤالات موقعیت‌های منفی شماره‌های ۲، ۴، ۵، ۷، ۸، و ۱۱ هستند.

در زیر پایایی و روایی سازه (تحلیل عاملی) ASQ به تفکیک در مرحله مطالعه مقدماتی و مطالعه اصلی تحقیق آمده‌اند.

۳.۴. پایایی

پترسون و همکاران (۱۹۸۲) ضرایب پایایی تجارب مثبت را ۰/۷۲ و تجارب منفی را، ۰/۷۵ گزارش نمودند. منزو^{۱۸} (۱۹۹۹) ضرایب پایایی پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی را، با استفاده از روش آلفای کرونباخ برای سبک‌های اسنادی مثبت ۰/۷۶ و برای سبک‌های اسنادی منفی ۰/۸۱ گزارش نمود. ریویچ^{۱۹} (۱۹۹۵) پایایی خرده مقیاس‌های ASQ (درونی- بیرونی)، (ثابت- متغیر) و (کل - خاص) را از ۰/۳۹ تا ۰/۶۴ گزارش کرد. او خاطرنشان ساخت که وقتی نمره پرسش‌نامه به صورت کل برای رویدادهای مثبت، منفی و کل رویدادها محاسبه شدند، دامنه‌ای از ۰/۶۹ تا ۰/۷۳ برای رویدادهای مثبت و منفی بدست آمدند. در مطالعه‌ای اسمیت و همکاران (۲۰۰۰) ضرایب پایایی ۰/۶۴ برای رویدادهای مثبت، ۰/۶۱ برای رویدادهای منفی و ۰/۷۶ برای کل رویدادها بدست آوردند. موحد (۱۳۸۲) پایایی ASQ را در بین جامعه دانشجویی رضایت بخش گزارش نمود. در تحقیقی شیخ‌الاسلامی (۱۳۷۵) ثبات درونی ASQ را برای ابعاد درونی، ثبات و عمومیت رویدادهای مثبت به ترتیب ۰/۶۲، ۰/۵۰ و ۰/۴۲ و برای ابعاد درونی، ثبات و عمومیت رویدادهای منفی به ترتیب ۰/۷۹، ۰/۵۰ و ۰/۴۴ گزارش نمود. او بازآزمایی ASQ را به فاصله ۱۵ روز برای ابعاد درونی، ثبات و عمومیت رویدادهای مثبت به ترتیب ۰/۴۲، ۰/۵۱ و ۰/۶۸ (P=۰/۰۱) و برای ابعاد درونی، ثبات و عمومیت رویدادهای منفی به ترتیب ۰/۴۷، ۰/۵۸ و ۰/۵۸ (P=۰/۱۰) بدست آورد.

در تحقیق حاضر، ضریب پایایی پرسش‌نامه ASQ در دو مرحله مطالعه مقدماتی (بر روی ۱۰۰ نفر) و مطالعه اصلی (بر روی ۳۹۰ نفر) انجام شد. در مرحله مطالعه مقدماتی، ضرایب آلفای کرونباخ (و تنصیف) برای سبک اسنادی مثبت ۰/۷۳ (۰/۶۸)، برای سبک اسنادی منفی ۰/۶۲ (۰/۶۳) و برای کل رویدادها ۰/۶۶ (۰/۶۶) بدست آمد. همچنین ضرایب پایایی ASQ در مرحله مطالعه اصلی در جدول ۱ درج شده است.

جدول ۱: ضرایب پایایی پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی مثبت، منفی و کل رویدادها به صورت جداگانه و در ابعاد سه‌گانه (درونی - بیرونی)، (ثابت - متغیر) و (کل - خاص) در دانش‌آموزان سال دوم دبیرستان‌های اهواز با دو روش بازآزمایی و همسانی درونی (آلفای کرونباخ و تنصیف)

نمونه		کل نمونه		جنسیت				روش‌های محاسبه پایایی					
				پسران		دختران		روش‌های محاسبه پایایی		روش‌های محاسبه پایایی			
شاخص‌های آماری سبک‌های اسنادی		تعداد	آلفای کرونباخ	تنصیف	بازآزمایی	تعداد	آلفای کرونباخ	تنصیف	بازآزمایی	تعداد	آلفای کرونباخ	تنصیف	بازآزمایی
سبک اسنادی منفی	۳۹۰	۰/۶۳	۰/۶۱	۰/۸۵ n=۹۸	۱۹۲	۰/۵۴	۰/۴۹	۰/۸۰ n=۴۸	۱۹۸	۰/۶۸	۰/۶۸	۰/۸۹ n=۵۰	
ابعاد سه‌گانه سبک‌های مثبت	درونی - بیرونی	۳۹۰	۰/۵۵	۰/۵۷	-	۱۹۲	۰/۵۶	۰/۶۰	-	۱۹۸	۰/۴۹	۰/۴۷	-
	ثابت - متغیر	۳۹۰	۰/۶۴	۰/۵۸	-	۱۹۲	۰/۶۲	۰/۵۴	-	۱۹۸	۰/۶۴	۰/۶۱	-
	کل - خاص	۳۹۰	۰/۴۵	۰/۳۶	-	۱۹۲	۰/۵۳	۰/۴۵	-	۱۹۸	۰/۳۴	۰/۲۵	-
ابعاد سه‌گانه سبک‌های منفی	درونی - بیرونی	۳۹۰	۰/۴۷	۰/۵۰	-	۱۹۲	۰/۴۲	۰/۴۵	-	۱۹۸	۰/۵۲	۰/۵۴	-
	ثابت - متغیر	۳۹۰	۰/۶۷	۰/۶۳	-	۱۹۲	۰/۶۵	۰/۶۳	-	۱۹۸	۰/۶۸	۰/۶۳	-
	کل - خاص	۳۹۰	۰/۶۶	۰/۵۹	-	۱۹۲	۰/۶۲	۰/۵۸	-	۱۹۸	۰/۶۶	۰/۵۷	-

همانطور که از جدول یک مشاهده می‌شود، ضرایب بازآزمایی ماده‌های پرسش‌نامه، سبک اسنادی مثبت در کل آزمودنی‌ها (روی ۹۸ نفر) ۰/۸۲، آلفای کرونباخ ۰/۶۷ و تنصیف ۰/۶۵ (روی ۳۹۰ نفر)، برای پسران، به ترتیب، ۰/۷۸ (روی ۴۸ نفر)، ۰/۶۸ (و ۰/۶۳) (روی ۱۹۲ نفر) و برای دختران، به ترتیب، ۰/۸۶ (روی ۵۰ نفر)، ۰/۶۴ و ۰/۶۴ (روی ۱۹۸ نفر) محاسبه شد. همچنین ضرایب بازآزمایی پرسش‌نامه سبک اسنادی منفی، در کل آزمودنی‌ها (روی ۹۸ نفر) ۰/۸۵، آلفای کرونباخ ۰/۶۳ و تنصیف ۰/۶۱ (روی ۳۹۰ نفر)، برای پسران، به ترتیب، ۰/۸۰ (روی ۴۸ نفر)، ۰/۴۹ و ۰/۴۹ (روی ۱۹۲ نفر) و برای دختران، ۰/۸۹ (روی ۵۰ نفر)، ۰/۶۸ و ۰/۶۸ (روی ۱۹۸ نفر) بود. ضرایب آلفای کرونباخ (و تنصیف) کل رویدادها در کل نمونه، ۰/۵۹ (و ۰/۶۰)، برای پسران، ۰/۶۰ (و ۰/۵۹) و برای دختران، ۰/۵۹ (و ۰/۶۱) محاسبه شد. بنابراین، یافته‌های بدست آمده از ضرایب پایایی، با دو روش یاد شده در حد قابل قبول می‌باشند. به همین ترتیب، ضرایب پایایی (آلفای کرونباخ و تنصیف) پرسش‌نامه سبک اسنادی مثبت و منفی در ابعاد سه‌گانه (درونی - بیرونی)، (ثابت - متغیر) و (کل - خاص) روی کل آزمودنی‌ها و به تفکیک جنسیت در جدول یک آمده‌اند، که دامنه آن، برای کل نمونه، در حیطه‌های سه‌گانه سبک اسنادی مثبت از ۰/۴۵ تا ۰/۶۴ و در حیطه‌های سه‌گانه سبک اسنادی منفی، از ۰/۴۷ تا ۰/۶۷ متغیر می‌باشند. ضرایب پایایی بدست آمده در ابعاد سه‌گانه سبک اسنادی مثبت و منفی، به دلیل تعداد کم پرسش‌های هر حیطه، در حد بالا نیستند. این یافته‌ها به قسمتی از پرسش اول تحقیق پاسخ می‌دهد.

۴.۴. روایی سازه (تحلیل عاملی)

تحلیل عاملی ASQ وجود سبک‌های اسنادی متمایز را برای رویدادهای مثبت و منفی حمایت می‌کند (اکسنیکو، فارنهام و مک‌کری: ۲۰، ۱۹۹۷). در مطالعه‌ای، سوینی، اندرسون و بیلی^{۲۱} (۱۹۸۶) دریافتند که اسنادها، برای

رویدادهای منفی با افسردگی همبسته‌اند. همچنین شیخ‌الاسلامی (۱۳۷۵) با استفاده از روش ملاکی (هم‌زمان) دریافت که نمره ترکیبی پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی با معدل نمرات درسی رابطه معنی‌داری دارد. بررسی مناسب بودن داده‌های ASQ با استفاده از KMO^{22} انجام شد، و ضریب بدست آمده رضایت‌بخش می‌باشد ($KMO = 0/73$). همچنین آزمون کرویت بارتل $X^2 = 595/98$ محاسبه شد، به طوری که در سطح $P < 0/001$ معنی‌دار می‌باشد، و در نتیجه، می‌توانیم از تحلیل عاملی استفاده نماییم.

به منظور بررسی روایی سازه پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی در مرحله مطالعه مقدماتی از تحلیل عاملی استفاده شد. در این تحلیل، با استفاده از روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی ^{24} (چرخش واریماکس ^{25}) و مقادیر بیشتر از یک، چهار عامل بدست آمد؛ اما براساس پایه نظری پرسش‌نامه و آزمون اسکری ^{26} ، فقط می‌توان دو عامل (سبک‌های اسنادی مثبت و سبک‌های اسنادی منفی) قوی را نشان داد که روی هم $40/16$ (عامل اول $23/52$ و عامل دوم $16/64$) درصد واریانس ماده‌های ASQ را تبیین می‌نمایند. بنابراین، ماده‌هایی که بار عاملی بالایی در عامل اول دارند (۱۲ و ۱۰ و ۹، ۳، ۶، ۱) سبک‌های اسنادی مثبت را نشان می‌دهند و ماده‌هایی که بار عاملی بالایی در عامل دوم دارند (۱۱ و ۸ و ۷، ۵، ۴) سبک‌های اسنادی منفی نام‌گذاری شد. البته، ماده شماره ۲ (در پیدا کردن شغلی که مدت‌ها در انتظار آن بوده‌اید موفق نشده‌اید) بر روی دو عامل فوق بار عاملی نداشت.

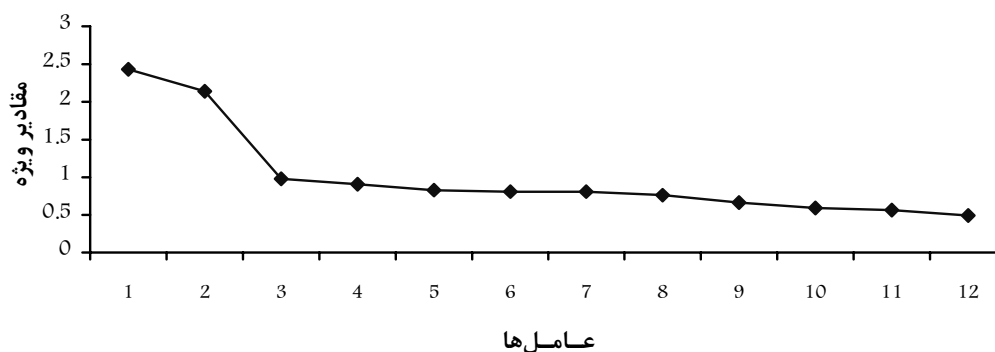
برای بررسی ASQ در مرحله مطالعه اصلی تحقیق نیز از روش روایی سازه (تحلیل عاملی) استفاده شد. در روش تحلیل عاملی که بر اساس تحلیل مؤلفه‌های اصلی انجام گرفت دو عامل استخراج شد. همچنین، جدول ۲ بارهای عاملی ماده‌های هر یک از عوامل دوگانه را نشان می‌دهد.

جدول ۲: بارهای عاملی ماده‌های ASQ با دو عامل به ترتیب صعودی با استفاده از روش چرخش واریماکس

سبک‌های اسنادی منفی (عامل دوم)	سبک‌های اسنادی مثبت (عامل اول)	عواملها	ماده‌ها
	۰/۶۷		برای به دست آوردن یک موقعیت تلاش زیادی انجام می‌دهید و در آن موفق می‌شوید.
	۰/۶۵		همسر (یا نامزد) شما خیلی مهربانانه با شما رفتار کرده است.
	۰/۶۴		موفق به انجام پروژه‌ای می‌شوید که مورد تحسین فراوان قرار می‌گیرد.
	۰/۵۸		در شغل خود ترفیع حاصل می‌کنید.
	۰/۵۸		با دوستی برخورد می‌کنید که از ظاهر شما تعریف می‌کند.
	۰/۵۵		شما خیلی ثروتمند می‌شوید.
۰/۶۸			در صحتی در مقابل جمع با واکنش منفی شنوندگان مواجه می‌شوید.
۰/۶۵			کاری را آنگونه که دیگران از شما انتظار دارند، نمی‌توانید به طور کامل انجام دهید.
۰/۶۴			با دوستی برخورد می‌کنید که رفتارش در مقابل شما خصمانه است.
۰/۵۹			طبق قرار قبلی با یکی از صمیمی‌ترین دوستانتان به گردش می‌روید و به شما خوش نمی‌گذرد.
۰/۵۵			دوستی برای حل مشکلش از شما تقاضای کمک می‌کند و شما سعی نمی‌کنید به وی کمک کنید.
۰/۴۰			در پیدا کردن شغلی که مدت‌ها در انتظار آن بوده‌اید، موفق نشده‌اید.
۱۷/۸۵	۲۰/۲۷		درصد واریانس
۲/۱۴	۲/۴۳		مقادیر ویژه

همانطور که از جدول ۲ ملاحظه می‌شود، عامل اول سبک اسنادی مثبت نامیده شد که $20/27$ ٪ واریانس را به خود اختصاص داده است و مقدار ویژه $2/43$ دارد. بارهای عاملی ماده‌های این عامل از $0/55$ تا $0/67$ متغیر می‌باشد. عامل دوم سبک اسنادی منفی نامگذاری شد که $17/86$ ٪ واریانس ماده‌های پرسش‌نامه را دارا است و مقدار ویژه آن $2/14$ است. بارهای عاملی ماده‌ها در این عامل از $0/40$ تا $0/68$ در نوسانند. همچنین، دو عامل یاد شده، روی هم $38/13$ ٪ واریانس ASQ را تبیین می‌کنند (برای اطلاعات بیشتر در مورد تشخیص عامل‌ها به نمودار یک آزمون

اسکری مراجعه شود). این یافته به سؤال دوم تحقیق پاسخ می‌دهد.

نمودار ۱: آزمون اسکری پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی

۵. یافته‌های مربوط به فرضیه‌های تحقیق

در زیر، یافته‌های بدست آمده از پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی، در زمینه با دو فرضیه تحقیق درج شده‌اند. در جدول ۳ میانگین و انحراف معیار پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی مثبت، منفی و کل رویدادها در دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی رشته‌های تحصیلی برای کل نمونه و به تفکیک جنسیت درج شده‌اند.

جدول ۳: میانگین و انحراف معیار پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی مثبت، منفی و کل رویدادها دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی در کل نمونه و به تفکیک جنسیت

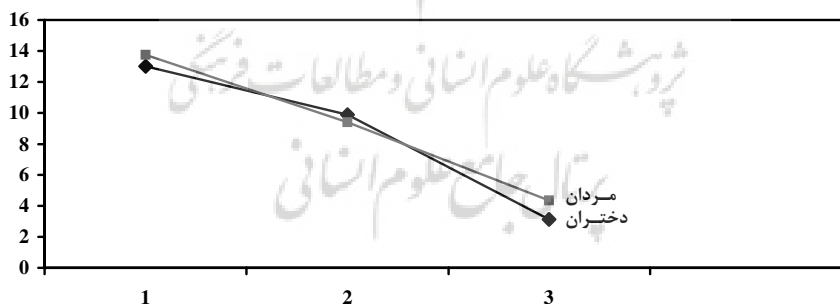
جنسیت			کل نمونه			نمونه			
دختران		پسران	انحراف		تعداد	انحراف		تعداد	شاخص‌های آماری پرسش‌نامه
میانگین	تعداد	میانگین	معیار	تعداد	میانگین	معیار	تعداد		
۱/۵۴	۱۳/۷۴	۱۹۸	۱/۶۸	۱۳/۰۱	۱۹۲	۱/۶۵	۱۳/۳۸	۳۹۰	سبک اسنادی مثبت
۱/۸۵	۹/۴۰	۱۹۸	۱/۵۶	۹/۸۸	۱۹۲	۱/۷۳	۹/۶۴	۳۹۰	سبک اسنادی منفی
۲/۴۳	۴/۳۴	۱۹۸	۲/۱۸	۳/۱۳	۱۹۲	۲/۳۸	۳/۷۴	۳۹۰	کل رویدادها

همانگونه که از جدول ۳ مشاهده می‌شود، میانگین (و انحراف معیار) کل دانش‌آموزان در پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی مثبت ۱۳/۳۸ (۱/۶۵)، در دانش‌آموزان پسر ۱۳/۰۱ (۱/۶۸) و در دانش‌آموزان دختر ۱۳/۷۴ (۱/۵۴) می‌باشد. البته اختلاف بین میانگین کل دانش‌آموزان پسر و دختر سال دوم دبیرستانی ۰/۷۳ است، و این اختلاف به نفع دانش‌آموزان دختر سال دوم دبیرستانی می‌باشد. همچنین میانگین (و انحراف معیار) کل دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی در سبک اسنادی منفی ۹/۶۴ (۱/۷۳)، در دانش‌آموزان پسر ۹/۸۸ (۱/۵۶) و در دانش‌آموزان دختر ۹/۴۰ (۱/۸۵) است. به علاوه، میانگین (و انحراف معیار) کل دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی در کل رویدادها ۳/۷۴ (۲/۳۸)، در دانش‌آموزان پسر ۳/۱۳ (۲/۱۸) و در دانش‌آموزان دختر ۴/۳۴ (۲/۴۳) می‌باشد. جدول ۴ نتایج تحلیل واریانس 2×3 با اندازه‌های مکرر بر روی سبک‌های اسنادی مثبت، منفی و کل رویدادها در پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی روی کل نمونه را نشان می‌دهد.

جدول ۴: نتایج تحلیل واریانس 2×3 با اندازه‌های مکرر بر روی سبک‌های اسنادی مثبت، منفی و کل رویدادها در پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی روی کل نمونه با توجه به جنسیت

سطح $P <$	F مشاهده شده	میانگین مجموع مجذورات	درجات آزادی	مجموع مجذورات	منبع تغییرات
$P < 0/001$	۱۹/۸۶	۶۸/۸۵	۱	۶۸/۸۵	بین آزمودنی‌ها: جنسیت
		۱/۱۵	۳۸۸	۴۴۸/۳۰	آزمودنی‌های درون گروه‌ها
$P < 0/001$	۲۴۸۶/۱۵	۹۲۱۹/۶۰	۲	۱۸۴۳۹/۱۹	درون آزمودنی‌ها: سبک‌های اسنادی مثبت، منفی و کل رویدادها
$P < 0/001$	۲۰/۰۸	۷۴/۴۷	۲	۱۴۸/۹۴	جنسیت $\times$ سبک‌های اسنادی مثبت، منفی و کل رویدادها
		۳/۷۱	۷۷۶	۲۸۷۷/۷۰	خطا

همانگونه که از مندرجات جدول ۴ مشاهده می‌شود، F مشاهده شده عامل جنسیت برابر با ۱۹/۸۶ است، که در سطح $P < 0/001$ معنی‌دار می‌باشد. این یافته گویای این است که در سبک‌های اسنادی بین دانش‌آموزان پسر و دختر سال دوم دبیرستان‌های اهواز تفاوت وجود دارد. البته این تفاوت به نفع دانش‌آموزان دختر سال دوم دبیرستانی می‌باشد. این یافته فرضیه اول تحقیق را تأیید می‌کند. F مشاهده شده سبک‌های اسنادی مثبت، منفی و کل رویدادها برابر با ۲۴۸۶/۱۵ است، که در سطح $P < 0/001$ معنی‌دار می‌باشد. این یافته نشان می‌دهد که بین دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی در سبک‌های اسنادی فوق تفاوت معنی‌دار وجود دارد. برای اینکه دقیقاً معلوم شود که بین کدامیک از سبک‌های اسنادی در دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی تفاوت وجود دارد، از آزمون پیگیری توکی استفاده شد و پیگیری‌ها نشان داد که بین سبک اسنادی مثبت با منفی، سبک اسنادی مثبت با کل رویدادها و سبک اسنادی منفی با کل رویدادها در سطح $P < 0/001$ تفاوت وجود دارد. این یافته فرضیه دوم تحقیق را تأیید می‌نماید. همچنین تعامل بین جنسیت و سبک‌های اسنادی مثبت، منفی و کل رویدادها ($P < 0/001$) معنی‌دار می‌باشد (به نمودار ۲ مراجعه شود).

نمودار ۲: تعامل جنسیت با سبک‌های اسنادی مثبت، منفی و کل رویدادها

همانطور که از نمودار ۲ ملاحظه می‌شود، در کل نمرات دختران به جز در سبک اسنادی منفی بالاتر از نمرات پسران می‌باشند. همچنین نمرات دختران در سبک اسنادی مثبت بالاتر از نمرات پسران، نمرات پسران در سبک اسنادی منفی بالاتر از نمرات دختران و نمرات دختران در کل رویدادها بالاتر از نمرات پسران می‌باشند.

در جدول ۵ میانگین و انحراف معیار پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی مثبت، منفی و کل رویدادها در دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی رشته‌های تحصیلی (ریاضی- فیزیک) و علوم تجربی برای کل نمونه و به تفکیک جنسیت درج شده‌اند.

جدول ۵: میانگین و انحراف معیار پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی مثبت، منفی و کل رویدادها دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی در کل نمونه و به تفکیک رشته تحصیلی

رشته تحصیلی			کل نمونه			نمونه		
علوم تجربی			ریاضی- فیزیک			شاخص‌های آماری		
انحراف معیار	میانگین	تعداد	انحراف معیار	میانگین	تعداد	انحراف معیار	میانگین	تعداد
۱/۶۳	۱۳/۳۳	۲۳۶	۱/۶۸	۱۳/۴۷	۱۵۴	۱/۶۵	۱۳/۳۸	۳۹۰
۱/۶۷	۹/۵۱	۲۳۶	۱/۸۰	۹/۸۳	۱۵۴	۱/۷۳	۹/۶۴	۳۹۰
۲/۲۸	۳/۸۱	۲۳۶	۲/۵۴	۳/۶۴	۱۵۴	۲/۳۸	۳/۷۴	۳۹۰

همانگونه که از جدول ۵ ملاحظه می‌شود، میانگین (و انحراف معیار) دانش‌آموزان رشته (ریاضی- فیزیک) در پرسش‌نامه سبک اسنادی مثبت ۱۳/۴۷ (۱/۶۸)، در دانش‌آموزان رشته علوم تجربی ۱۳/۳۳ (۱/۶۳)، می‌باشد. البته اختلاف بین میانگین دانش‌آموزان دو رشته تحصیلی یاد شده ۰/۱۴ به نفع دانش‌آموزان رشته (ریاضی- فیزیک) است؛ همچنین، میانگین (و انحراف معیار) دانش‌آموزان رشته (ریاضی- فیزیک) در پرسش‌نامه سبک اسنادی منفی ۹/۸۳ (۱/۸۰)، در دانش‌آموزان رشته علوم تجربی ۹/۵۱ (۱/۶۷) است. بنابراین، اختلاف بین میانگین دانش‌آموزان دو رشته یاد شده ۰/۳۲ به نفع دانش‌آموزان رشته علوم تجربی است. افزون بر این، میانگین (و انحراف معیار) دانش‌آموزان رشته (ریاضی- فیزیک) در پرسش‌نامه سبک اسنادی کل رویدادها ۳/۶۴ (۲/۵۴)، در دانش‌آموزان رشته علوم تجربی ۳/۸۱ (۲/۲۸) می‌باشد و اختلاف بین میانگین دو رشته تحصیلی فوق ۰/۲۶ است.

جدول ۶ نتایج تحلیل واریانس 2×3 با اندازه‌های مکرر بر روی سبک‌های اسنادی مثبت، منفی و کل رویدادها در پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی روی کل نمونه را با توجه به رشته تحصیلی نشان می‌دهد.

جدول ۶: تحلیل واریانس 2×3 با اندازه‌های مکرر بر روی سبک‌های اسنادی مثبت، منفی و کل رویدادها در پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی بر روی کل نمونه با توجه به رشته تحصیلی

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجات آزادی	میانگین مجموع مجذورات	F مشاهده شده	سطح $P <$
بین آزمودنی‌ها: رشته تحصیلی	۲/۶۲	۱	۲/۶۲	۰/۷۲	$P = ۰/۳۹۶$
آزمودنی‌های درون گروه‌ها	۱۳/۱۴۱۱	۳۸۸	۳/۶۳		
درون آزمودنی‌ها: سبک‌های اسنادی مثبت، منفی و کل رویدادها	۱۷۷۴۵/۲۵	۲	۸۸۷۲/۶۲	۲۲۸۳/۱۵	$P < ۰/۰۰۱$
رشته تحصیلی $\times$ سبک‌های اسنادی مثبت، منفی و کل رویدادها	۱۱	۲	۵/۵۰	۱/۴۱	$P = ۰/۲۴۳$
خطا	۳۰۱۵/۶۴	۷۷۶	۳/۸۸		

همانگونه که از مندرجات جدول ۶ مشاهده می‌شود، F مشاهده شده عامل رشته تحصیلی برابر با ۰/۷۲ است، که معنی‌دار نمی‌باشد. این یافته گویای این است که در سبک‌های اسنادی بین دانش‌آموزان سال دوم رشته‌های تحصیلی (ریاضی- فیزیک) و علوم تجربی دبیرستان‌های اهواز تفاوت وجود ندارد. این یافته به سؤال سوم تحقیق پاسخ نمی‌دهد. F مشاهده شده سبک‌های اسنادی مثبت، منفی و کل رویدادها برابر با ۲۲۸۳/۱۵ است، که در سطح $P < ۰/۰۰۱$ معنی‌دار می‌باشد. این یافته نشان می‌دهد که بین دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی رشته‌های تحصیلی (ریاضی- فیزیک) و علوم تجربی در سبک‌های اسنادی یاد شده تفاوت معنی‌دار وجود دارد. برای اینکه دقیقاً معلوم شود که بین کدامیک از سبک‌های اسنادی در دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی تفاوت وجود دارد، از آزمون پیگیری توکی استفاده شد و پیگیری‌ها نشان داد که بین سبک اسنادی مثبت با منفی، (اختلاف میانگین ۳/۷۳، به نفع سبک اسنادی مثبت)،

سبک اسنادی مثبت با کل رویدادها (اختلاف میانگین ۹/۶۷، به نفع سبک اسنادی مثبت) و سبک اسنادی منفی با کل رویدادها (اختلاف میانگین ۵/۹۴، به نفع سبک اسنادی منفی) در سطح $P < ۰/۰۰۱$ تفاوت وجود دارد. این یافته به سؤال چهارم تحقیق پاسخ می‌دهد. همچنین بین رشته تحصیلی و سبک‌های اسنادی مثبت، منفی و کل رویدادها تعامل معنی‌داری دیده نمی‌شود.

۶. یافته‌های جانبی

در جدول ۷ میانگین و انحراف معیار پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی مثبت دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی رشته‌های تحصیلی (ریاضی- فیزیک) و علوم تجربی برای کل نمونه و به تفکیک جنسیت درج شده‌اند.

جدول ۷: میانگین و انحراف معیار پرسش‌نامه سبک اسنادی مثبت دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی رشته‌های تحصیلی (ریاضی- فیزیک) و علوم تجربی در کل نمونه و به تفکیک جنسیت

جنسیت			کل نمونه			کل نمونه			شاخص‌های آماری رشته تحصیلی
دختران			پسران			کل نمونه			
انحراف معیار	میانگین	تعداد	انحراف معیار	میانگین	تعداد	انحراف معیار	میانگین	تعداد	
۱/۶۶	۱۳/۸۳	۵۲	۱/۶۷	۱۳/۲۹	۱۰۲	۱/۶۸	۱۳/۴۷	۱۵۴	ریاضی- فیزیک
۱/۵۰	۱۳/۷۱	۱۴۶	۱/۶۴	۱۲/۷۱	۹۰	۱/۶۳	۱۳/۳۳	۲۳۶	علوم تجربی
۱/۵۴	۱۳/۷۴	۱۹۸	۱/۶۸	۱۳/۰۱	۱۹۲	۱/۶۵	۱۳/۳۸	۳۹۰	میانگین کل

همانگونه که از جدول ۷ مشاهده می‌شود، میانگین (و انحراف معیار) کل دانش‌آموزان در پرسش‌نامه سبک اسنادی مثبت ۱۳/۳۸ (۱/۶۵)، در دانش‌آموزان پسر ۱۳/۰۱ (۱/۶۸) و در دانش‌آموزان دختر ۱۳/۷۴ (۱/۵۴) می‌باشد. البته اختلاف بین میانگین کل دانش‌آموزان پسر و دختر سال دوم دبیرستانی ۰/۷۳ است، و این اختلاف به نفع دانش‌آموزان دختر سال دوم دبیرستانی می‌باشد. همچنین میانگین (و انحراف معیار) کل دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی در رشته تحصیلی (ریاضی- فیزیک) در سبک اسنادی مثبت ۱۳/۴۷ (۱/۶۸)، در دانش‌آموزان پسر ۱۳/۲۹ (۱/۶۷) و در دانش‌آموزان دختر ۱۳/۸۳ (۱/۶۶)، و میانگین (و انحراف معیار) کل دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی در رشته تحصیلی علوم تجربی ۱۳/۳۳ (۱/۶۳)، در دانش‌آموزان پسر ۱۲/۷۱ (۱/۶۴) و در دانش‌آموزان دختر ۱۳/۷۱ (۱/۵۰) است. جدول ۸ تحلیل واریانس عاملی ۲×۲ در ارتباط با متغیرهای مستقل جنسیت و رشته تحصیلی و متغیر وابسته سبک اسنادی مثبت را نشان می‌دهد.

جدول ۸: نتایج تحلیل واریانس عاملی ۲×۲ در ارتباط با متغیرهای مستقل جنسیت و رشته تحصیلی و متغیر

وابسته سبک اسنادی مثبت

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجات آزادی	میانگین مجموع مجذورات	F مشاهده شده	سطح $P <$
جنسیت	۵۱/۱۷	۱	۱۵/۱۷	۱۹/۹۱	$P < ۰/۰۰۱$
رشته تحصیلی	۱۰/۶۱	۱	۱۰/۶۱	۴/۱۳	$P < ۰/۰۴$
جنسیت × رشته تحصیلی	۴/۴۹	۱	۴/۹۰	۱/۷۴	$P = ۰/۱۸$
خطا	۹۹۱/۸۴	۳۸۶	۲/۵۷		
کل		۳۹۰			

همان‌طور که از جدول ۸ ملاحظه می‌شود، F مشاهده شده عامل جنسیت برابر با ۱۹/۹۱ است، که در سطح

$P < 0/001$ معنی‌دار می‌باشد. این یافته گویای این است که در سبک اسنادی مثبت بین دانش‌آموزان پسر و دختر سال دوم دبیرستان‌های اهواز تفاوت معنی‌دار وجود دارد. البته این تفاوت به نفع دانش‌آموزان دختر سال دوم دبیرستانی می‌باشد. F مشاهده شده عامل رشته تحصیلی برابر با $4/13$ است، که در سطح $P < 0/04$ معنی‌دار است. این یافته نشان می‌دهد که بین دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی رشته‌های تحصیلی (ریاضی- فیزیک) و علوم تجربی از لحاظ سبک اسنادی مثبت تفاوت معنی‌دار وجود دارد. مقایسه میانگین‌های سبک اسنادی مثبت دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی رشته‌های (ریاضی- فیزیک) و علوم تجربی نشان می‌دهد که دانش‌آموزان رشته (ریاضی- فیزیک) از سبک اسنادی مثبت بالاتری نسبت به دانش‌آموزان رشته علوم تجربی برخوردار هستند. همچنین بین جنسیت و رشته تحصیلی تعامل معنی‌دار ($F=1/74$) دیده نشد.

جدول ۹ میانگین و انحراف معیار پرسش‌نامه سبک اسنادی منفی دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی رشته‌های تحصیلی (ریاضی- فیزیک) و علوم تجربی را در کل نمونه و به تفکیک جنسیت نشان می‌دهد.

جدول ۹: میانگین و انحراف معیار پرسش‌نامه سبک اسنادی منفی دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی رشته‌های تحصیلی (ریاضی- فیزیک) و علوم تجربی در کل نمونه و به تفکیک جنسیت

شاخص‌های آماری			کل نمونه			جنسیت			رشته تحصیلی
						دختران		پسران	
تعداد	میانگین	انحراف معیار	تعداد	میانگین	انحراف معیار	تعداد	میانگین	انحراف معیار	
۱۵۴	۹/۸۲	۱/۸۰	۱۰۲	۱۰/۳۶	۱/۵۳	۵۲	۸/۹۷	۱/۹۸	ریاضی- فیزیک
۲۳۶	۹/۵۱	۱/۶۷	۹۰	۹/۴۵	۱/۴۹	۱۴۶	۹/۵۵	۱/۷۸	علوم تجربی
۳۹۰	۹/۶۴	۱/۷۲	۱۹۲	۹/۸۸	۱/۵۶	۱۹۸	۹/۴۰	۱/۸۵	میانگین کل

همانگونه که از جدول ۹ ملاحظه می‌شود، میانگین (و انحراف معیار) کل دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی در پرسش‌نامه سبک اسنادی منفی $9/64$ ($1/72$)، در دانش‌آموزان پسر $10/36$ ($1/53$) و در دانش‌آموزان دختر $8/97$ ($1/48$) می‌باشد، و این اختلاف در سبک اسنادی منفی به نفع دانش‌آموزان دختر سال دوم دبیرستانی است. همچنین میانگین (و انحراف معیار) کل سبک اسنادی منفی دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی در رشته تحصیلی (ریاضی- فیزیک) $9/82$ ($1/80$)، در دانش‌آموزان پسر $10/36$ ($1/53$) و در دانش‌آموزان دختر $8/97$ ($1/48$)، و میانگین (و انحراف معیار) کل دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی در رشته تحصیلی علوم تجربی $9/51$ ($1/67$)، در دانش‌آموزان پسر $9/45$ ($1/49$) و در دانش‌آموزان دختر $9/55$ ($1/78$) می‌باشد. البته میانگین نمره کل دانش‌آموزان سال دوم رشته تحصیلی (ریاضی- فیزیک) در سبک اسنادی منفی از میانگین نمره کل دانش‌آموزان سال دوم رشته تحصیلی علوم تجربی بالاتر است (اختلاف $0/31$)، و بدین معنی است که دانش‌آموزان سال دوم رشته علوم تجربی نسبت به دانش‌آموزان سال دوم رشته (ریاضی- فیزیک) از سبک اسنادی منفی سود می‌برند. افزون بر این، میانگین نمره سبک اسنادی منفی دانش‌آموزان پسر سال دوم دبیرستانی رشته تحصیلی (ریاضی- فیزیک) $10/26$ از میانگین نمره سبک اسنادی منفی دانش‌آموزان پسر سال دوم دبیرستانی رشته تحصیلی علوم تجربی $9/45$ بالاتر می‌باشد (به نفع دانش‌آموزان پسر رشته علوم تجربی)، در حالیکه میانگین نمره سبک‌های اسنادی منفی دختران در رشته تحصیلی علوم تجربی $9/55$ نسبت به میانگین نمره دختران در رشته تحصیلی (ریاضی- فیزیک) $8/97$ بالاتر است (به نفع دانش‌آموزان دختر رشته (ریاضی- فیزیک)).

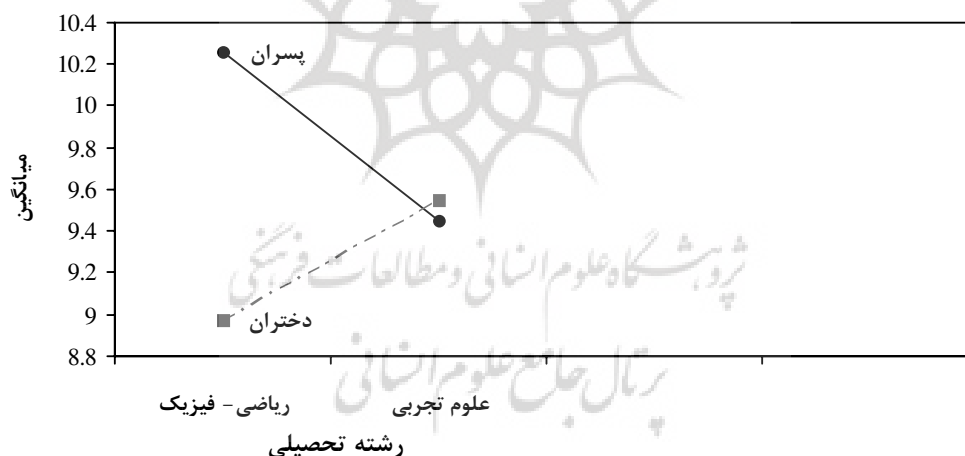
جدول ۱۰ نتایج تحلیل واریانس عاملی 2×2 در ارتباط با متغیرهای مستقل جنسیت و رشته تحصیلی و متغیر وابسته سبک اسنادی منفی را نشان می‌دهد.

جدول ۱۰: نتایج تحلیل واریانس عاملی ۲×۲ در ارتباط با متغیرهای مستقل جنسیت و رشته رشته تحصیلی و متغیر وابسته سبک اسنادی منفی

منبع تغییرات	مجموع مجزورات	درجات آزادی	میانگین مجموع مجزورات	F مشاهده شده	سطح $P <$
جنسیت	۳۰/۳۹	۱	۳۰/۳۹	۱۰/۷۰	$P < ۰/۰۰۱$
رشته تحصیلی	۱/۰۹	۱	۱/۰۹	۰/۳۸	$P = ۰/۵۳$
جنسیت × رشته تحصیلی	۴۱/۲۹	۱	۴۱/۲۹	۱۴/۵۳	$P < ۰/۰۰۱$
خطا	۱۰۹۶/۵۷	۳۸۶	۲/۸۴		
کل	۳۷۴۱۰/۹۱	۳۹۰			

همانگونه که از مندرجات جدول ۱۰ مشاهده می‌شود، F مشاهده شده عامل جنسیت برابر با ۱۰/۷۰ است، که در سطح $P < ۰/۰۰۱$ معنی‌دار می‌باشد. این یافته گویای این است که در سبک اسنادی منفی بین دانش‌آموزان پسر و دختر سال دوم دبیرستان‌های اهواز تفاوت معنی‌دار وجود دارد. البته این تفاوت به نفع دانش‌آموزان پسر سال دوم دبیرستانی می‌باشد. F مشاهده شده عامل رشته تحصیلی برابر با ۰/۳۸ است، که معنی‌دار نمی‌باشد. این یافته نشان می‌دهد که بین دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی رشته‌های تحصیلی (ریاضی- فیزیک) و علوم تجربی از لحاظ سبک اسنادی منفی تفاوت وجود ندارد. همچنین بین جنسیت و رشته تحصیلی در سطح $P < ۰/۰۰۱$ ($F=۱۴/۵۳$) تعامل معنی‌دار دیده می‌شود. این یافته بیانگر این است که پسرهای رشته (ریاضی- فیزیک) در سبک اسنادی منفی بالاتر از پسرهای علوم تجربی می‌باشند (به نفع دانش‌آموزان پسر رشته علوم تجربی) و دختران رشته علوم تجربی بالاتر از دختران رشته (ریاضی- فیزیک) می‌باشند (به نفع دانش‌آموزان دختر رشته (ریاضی- فیزیک)).

نمودار ۳ تعامل سبک اسنادی منفی را در ارتباط با متغیرهای مستقل جنسیت و رشته تحصیلی نشان می‌دهد.

نمودار ۳: تعامل سبک اسنادی منفی در ارتباط با متغیرهای مستقل جنسیت و رشته تحصیلی

همان‌طور که از نمودار ۳ ملاحظه می‌شود، نمرات پسرهای رشته (ریاضی- فیزیک) در سبک اسنادی منفی بالاتر از پسرهای رشته علوم تجربی می‌باشند (در سیستم نمره‌گذاری سبک اسنادی منفی هر چه میانگین نمره فرد پایین‌تر باشد او از سبک اسنادی منفی برخوردار می‌باشد) و نمرات دخترهای رشته علوم تجربی بالاتر از دختران رشته (ریاضی- فیزیک) می‌باشند (به نفع دانش‌آموزان دختر رشته (ریاضی- فیزیک)). همچنین در رشته (ریاضی- فیزیک) پسرها نمرات بالاتری نسبت به دخترها گرفتند به نفع دانش‌آموزان پسر رشته علوم تجربی و در رشته علوم تجربی برعکس دختران نمرات بالاتری کسب نمودند به نفع دانش‌آموزان دختر رشته (ریاضی- فیزیک). بنابراین، نمودار ۳، یک نمودار غیر رتبه‌ای است.

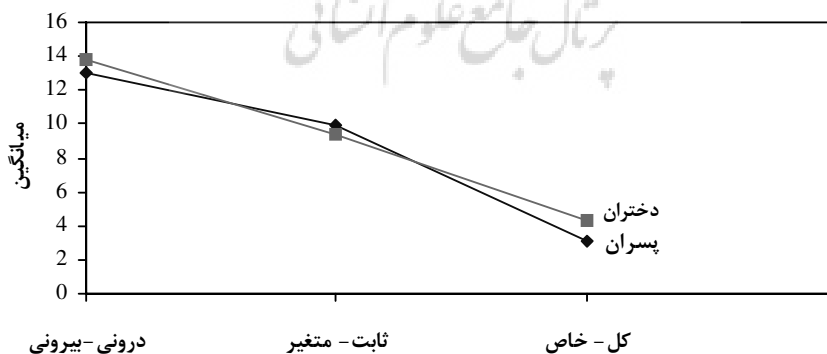
در جدول ۱۱ نتایج تحلیل واریانس 2×3 با اندازه‌های مکرر بر روی ابعاد سه‌گانه سبک اسنادی مثبت (درونی-بیرونی)، (ثابت-متغیر) و (خاص-کل) در پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی روی کل نمونه درج شده است.

جدول ۱۱: نتایج تحلیل واریانس 2×3 با اندازه‌های مکرر بر روی ابعاد سه‌گانه سبک اسنادی مثبت (درونی-بیرونی)، (ثابت-متغیر) و (خاص-کل) پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی روی کل نمونه

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجات آزادی	میانگین مجموع مجذورات	F مشاهده شده	سطح p
بین آزمودنی‌ها: جنسیت	۱۹/۳۶	۱	۱۹/۳۶	۱۴/۵۰	$P < ۰/۰۰۱$
آزمودنی‌های درون گروه‌ها	۵۱۸/۲۳	۳۸۸	۱/۳۳		
درون آزمودنی‌ها: ابعاد سه‌گانه تکراری سبک‌های اسنادی مثبت	۱۳/۵۵	۲	۶/۷۸	۱۶/۸۱	$P < ۰/۰۰۱$
جنسیت $\times$ ابعاد سه‌گانه تکراری سبک اسنادی مثبت	۵/۴۸	۲	۲/۷۴	۶/۸۰	$P < ۰/۰۰۱$
خطا	۳۱۲/۸۵	۷۷۶	۰/۴۰		

همانگونه که از مندرجات جدول ۱۱ مشاهده می‌شود، F مشاهده شده عامل جنسیت برابر با ۱۴/۵۰ است، که در سطح $P < ۰/۰۰۱$ معنی‌دار می‌باشد. این یافته گویای این است که در سبک اسنادی مثبت بین دانش‌آموزان پسر و دختر سال دوم دبیرستان‌های اهواز تفاوت وجود دارد. البته این تفاوت به نفع دانش‌آموزان دختر سال دوم دبیرستانی می‌باشد. F مشاهده شده عامل ابعاد سه‌گانه سبک اسنادی مثبت (درونی-بیرونی)، (ثابت-متغیر) و (خاص-کل) برابر با ۱۶/۸۱ است، که در سطح $P < ۰/۰۰۱$ معنی‌دار می‌باشد. این یافته نشان می‌دهد که بین دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی در ابعاد سه‌گانه فوق تفاوت معنی‌دار وجود دارد. برای اینکه دقیقاً معلوم شود که بین کدامیک از ابعاد سه‌گانه (درونی-بیرونی)، (ثابت-متغیر) و (خاص-کل) سبک اسنادی مثبت در دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی تفاوت وجود دارد، از آزمون پیگیری توکی استفاده شد. یعنی، بین سبک اسنادی (درونی-بیرونی) با سبک اسنادی (خاص-کل) در سطح $P < ۰/۰۰۱$ (به نفع سبک درونی-بیرونی) و سبک اسنادی (ثابت-متغیر) با سبک اسنادی (خاص-کل) در سطح $P < ۰/۰۰۱$ (به نفع سبک درونی-بیرونی) تفاوت معنی‌دار وجود دارد، و دانش‌آموزان به ترتیب از سبک‌های اسنادی (درونی-بیرونی)، (ثابت-متغیر) و (خاص-کل) استفاده می‌کنند.

نمودار ۴ تعامل سبک‌های اسنادی مثبت در ارتباط با جنسیت و ابعاد سه‌گانه (درونی-بیرونی)، (ثابت-متغیر) و (خاص-کل) را نشان می‌دهد.

نمودار ۴: تعادل سبک اسنادی مثبت در ارتباط با جنسیت و ابعاد سه‌گانه (درونی-بیرونی)، (ثابت-متغیر) و (خاص-کل)

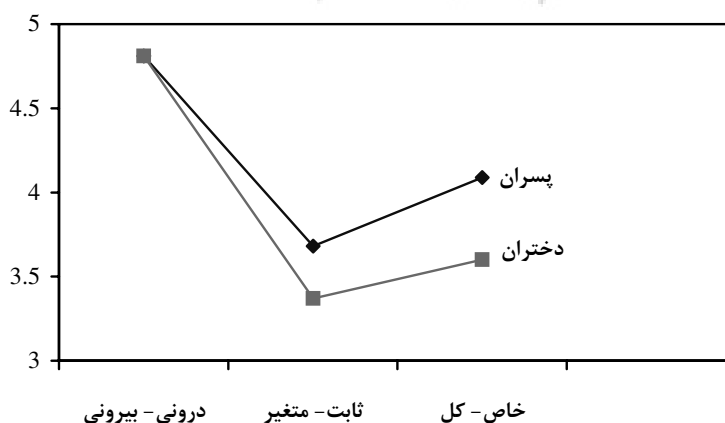
همانطور که از نمودار ۴ ملاحظه می‌شود، نمرات دختران در سه بعد (درونی- بیرونی)، (ثابت- متغیر) و (خاص- کل) سبک‌های اسنادی مثبت بالاتر از پسرها می‌باشند (تعامل رتبه‌ای). همچنین نمرات پسرها در بعد (خاص- کل) پایین‌تر از نمرات دو بعد دیگر است و دخترها در بعد (درونی- بیرونی) بالاتر از دو بعد دیگر می‌باشند. در جدول ۱۲ نتایج تحلیل واریانس 2×3 با اندازه‌های مکرر بر روی ابعاد سه‌گانه سبک اسنادی منفی (درونی- بیرونی)، (ثابت- متغیر) و (خاص- کل) در پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی روی کل نمونه درج شده است.

جدول ۱۲: نتایج تحلیل واریانس با اندازه‌های مکرر بر روی ابعاد سه‌گانه سبک اسنادی منفی (درونی-بیرونی)، (ثابت- متغیر) و (خاص- کل) پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی روی کل نمونه

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجات آزادی	میانگین مجموع مجذورات	F مشاهده شده	سطح $P <$
بین آزمودنی‌ها: جنسیت	۲۰/۵۲	۱	۲۰/۵۲	۱۱/۷۳	$P < ۰/۰۰۱$
آزمودنی‌های درون گروه‌ها	۶۷۸/۶۸	۳۸۸	۱/۷۴		
درون آزمودنی‌ها: ابعاد سه‌گانه تکراری سبک اسنادی منفی	۳۴۸/۰۹	۲	۱۷۴/۰۴	۱۸۶/۳۹	$P < ۰/۰۰۱$
جنسیت $\times$ ابعاد سه‌گانه تکراری سبک اسنادی منفی	۱۱/۹۸	۲	۵/۹۹	۶/۴۱	$P < ۰/۰۰۲$
خطا	۷۲۴/۵۹	۷۷۶	۰/۹۳		

همانگونه که از مندرجات جدول ۱۲ مشاهده می‌شود، F مشاهده شده عامل جنسیت برابر با ۱۱/۷۳ است، که در سطح $P < ۰/۰۰۱$ معنی‌دار می‌باشد. این یافته نشان می‌دهد که در سبک اسنادی منفی بین دانش‌آموزان پسر و دختر سال دوم دبیرستان‌های اهواز تفاوت وجود دارد. البته این تفاوت به نفع دانش‌آموزان پسر سال دوم دبیرستانی می‌باشد. F مشاهده شده عامل ابعاد سه‌گانه سبک اسنادی منفی (درونی- بیرونی)، (ثابت- متغیر) و (خاص- کل) برابر با ۱۸۶/۳۹ است، که در سطح $P < ۰/۰۰۱$ معنی‌دار می‌باشد. این یافته نشان می‌دهد که در عملکرد دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی در ابعاد سه‌گانه یک اسنادی منفی تفاوت معنی‌دار مشاهده می‌شود. به عبارت دیگر، بین ابعاد سه‌گانه سبک اسنادی منفی در سطح $P < ۰/۰۰۱$ تفاوت معنی‌دار وجود دارد. این یافته نشان می‌دهد که دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی به ترتیب از سبک‌های (درونی- بیرونی)، (خاص- کل) و (ثابت- متغیر) استفاده می‌کنند. همچنین، تعامل جنسیت و ابعاد سه‌گانه سبک اسنادی منفی ($F=۶/۴۱$ و $P < ۰/۰۰۲$) معنی‌دار می‌باشد.

نمودار ۵: تعامل سبک اسنادی منفی در ارتباط با جنسیت و ابعاد سه‌گانه درونی- بیرونی، ثابت- متغیر و خاص- کل

همان‌طور که از نمودار ۵ ملاحظه می‌شود، پسرها در سه بعد (درونی- بیرونی)، (ثابت- متغیر) و (خاص- کل)، سبک‌های اسنادی منفی از دخترها بالاتر می‌باشند (تعامل رتبه‌ای). همچنین نمرات پسرها و دخترها در بعد (درونی- بیرونی) بالاتر از دو بعد دیگر هستند.

۷. بحث و نتیجه‌گیری

همان‌گونه که پیشتر عنوان شد، هدف این تحقیق تعیین پایانی و روایی و تأثیر جنسیت و رشته تحصیلی بر پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی شهر اهواز است. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی ابزاری است که تا حدی می‌توان از آن به عنوان وسیله‌ای پایا و معتبر برای تعیین و تشخیص سبک‌های اسنادی مثبت، منفی و کل رویدادها توسط روان‌شناسان و پژوهشگران مورد استفاده قرار گیرد. ضرایب بازآزمایی پرسش‌نامه سبک اسنادی مثبت و منفی رضایت‌بخش می‌باشند، و ضرایب آلفای کرونباخ و تنصیف دو سبک فوق در کل نمونه و در دانش‌آموزان پسر و دختر در حد بالا نمی‌باشند. همچنین، ضرایب آلفای کرونباخ و تنصیف پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی در ابعاد سه‌گانه (درونی- بیرونی)، (ثابت- متغیر) و (کلی- خاص) به دلیل تعداد کم سؤال‌های هر حیطه پایین می‌باشند. این یافته‌ها با تحقیقات ربویچ (۱۹۹۵)، پترسون و همکاران (۱۹۸۲)، اسمیت و همکاران (۲۰۰۰) و منزو (۱۹۹۹) هماهنگ می‌باشد. افزون بر این، روایی سازه پرسش‌نامه یاد شده با استفاده از تحلیل عاملی (روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی) در مرحله مطالعه مقدماتی و اصلی تحقیق انجام گرفت که دو عامل استخراج شد که سبک اسنادی مثبت و سبک اسنادی منفی نام گرفت. در مرحله مقدماتی دو عامل روی هم ۴۰/۱۶٪ و در مرحله اصلی تحقیق ۳۸/۱۵٪ واریانس ماده‌های پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی را تبیین کردند. به عبارت دیگر، این پرسش‌نامه یک ابزار یک بعدی است.

تحلیل واریانس عاملی با اندازه‌های مکرر بر روی پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی (مثبت، منفی و کل رویدادها) در مورد دانش‌آموزان پسر و دختر نشان داد که بین دانش‌آموزان پسر و دختر در سبک‌های اسنادی به نفع دانش‌آموزان دختر تفاوت معنی‌داری دیده می‌شود. این یافته، با تحقیقات مالینکو و همکاران (۱۹۹۶) هماهنگ است. اما با تحقیقات گرین برگر و همکاران (۱۹۹۸)، بانسی و همکاران (۱۹۹۷) و اسمیت و همکاران در یک راستا نمی‌باشد. تحلیل واریانس عاملی با اندازه‌های مکرر نشان داد که بین دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی در سبک‌های اسنادی مثبت، منفی و کل رویدادها تفاوت وجود دارد. همچنین تحلیل نشان داد که نمرات دختران در سبک اسنادی مثبت و کل رویدادها از نمرات پسرها بالاتر می‌باشند و نمرات دانش‌آموزان پسر در سبک اسنادی منفی از نمرات دانش‌آموزان دختر بالاتر است (به نمودار ۲ مراجعه شود).

تحلیل واریانس عاملی با اندازه‌های مکرر بر روی پرسش‌نامه سبک‌های اسنادی (مثبت، منفی و کل رویدادها) در مورد دانش‌آموزان رشته‌های تحصیلی تفاوت معنی‌داری را نشان نداد. به عبارت دیگر، سبک‌های اسنادی دانش‌آموزان رشته‌های تحصیلی (ریاضی- فیزیک) و علوم تجربی یکسان می‌باشد. همچنین دانش‌آموزان رشته‌های تحصیلی در سبک‌های اسنادی مثبت، منفی و کل رویدادها متفاوت می‌باشند. یعنی، آنها بیشتر از سبک اسنادی مثبت استفاده می‌کنند.

تحلیل واریانس عاملی نشان داد بین دانش‌آموزان پسر و دختر در سبک اسنادی مثبت به نفع دانش‌آموزان دختر تفاوت معنی‌داری وجود دارد. همچنین بین دانش‌آموزان رشته تحصیلی (ریاضی- فیزیک) و علوم تجربی در سبک اسنادی مثبت به نفع دانش‌آموزان رشته تحصیلی (ریاضی- فیزیک) تفاوت معنی‌دار دیده می‌شود. این یافته بیانگر این است که دانش‌آموزان دختر و دانش‌آموزان رشته تحصیلی (ریاضی- فیزیک) نسبت به توانایی انجام تکالیف دید خوشبینانه‌ای دارند.

تحلیل واریانس عاملی نشان داد بین دانش‌آموزان پسر و دختر در سبک اسنادی منفی به نفع دانش‌آموزان پسر، تفاوت معنی‌داری وجود دارد؛ یعنی، دانش‌آموزان پسر در تبیین رویدادها بیشتر از این سبک استفاده می‌کنند. همچنین، بین دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی رشته‌های تحصیلی (ریاضی- فیزیک) و علوم تجربی از لحاظ سبک

اسنادی منفی تفاوت معنی‌داری دیده نمی‌شود. به علاوه، تعامل جنسیت و رشته تحصیلی در سبک اسنادی منفی نشان داد که دانش‌آموزان پسر رشته تحصیلی (ریاضی - فیزیک) نسبت به دانش‌آموزان دختر رشته تحصیلی (ریاضی - فیزیک) از سبک تبیینی منفی بالاتر و دانش‌آموزان دختر رشته علوم تجربی نسبت به دانش‌آموزان پسر رشته علوم تجربی از سبک تبیینی منفی بالاتری برخوردارند (به نمودار ۳ مراجعه شود).

تحلیل واریانس عاملی با اندازه‌های مکرر در حیطه‌های سه‌گانه (درونی - بیرونی)، (ثابت - متغیر) و (کل - خاص) سبک اسنادی مثبت نشان داد که دانش‌آموزان دختر در حیطه‌های سه‌گانه فوق از سبک اسنادی مثبت بیشتر از دانش‌آموزان پسر استفاده می‌کنند. یعنی، وقتی که دانش‌آموزان دختر در برخورد با یک رویداد معین موفق می‌شوند از اسنادهای درونی، ثابت و متغیر استفاده می‌کنند. همچنین، تحلیل نشان داد که بین دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی رشته‌های تحصیلی (ریاضی - فیزیک) و علوم تجربی در حیطه‌های سه‌گانه فوق از سبک اسنادی مثبت به نفع استفاده از سبک تبیینی (درونی - بیرونی) تفاوت معنی‌داری وجود دارد. به علاوه، تعامل جنسیت و حیطه‌های سه‌گانه (درونی - بیرونی)، (ثابت - متغیر) و (کل - خاص) سبک اسنادی مثبت نشان داد که نمرات دانش‌آموزان دختر در سه حیطه یاد شده از نمرات دانش‌آموزان پسر بالاتر می‌باشند (تعامل رتبه‌ای)، نمرات دختران در بعد (درونی - بیرونی) بالاتر از نمرات دو بعد دیگر است و نمرات پسران در بعد (کل - خاص) پایین‌تر از نمرات دو بعد دیگر می‌باشد (به نمودار ۴ مراجعه شود).

تحلیل واریانس عاملی با اندازه‌های مکرر در حیطه‌های سه‌گانه (درونی - بیرونی)، (ثابت - متغیر) و (کل - خاص) سبک اسنادی منفی نشان داد که دانش‌آموزان پسر بیشتر از دانش‌آموزان دختر در حیطه‌های سه‌گانه یاد شده از سبک اسنادی منفی استفاده می‌کنند. به عبارت دیگر، در برخورد با یک رویداد کنترل‌ناپذیر بیشتر متوسل به اسنادهای درونی، ثابت و کلی می‌شوند، و این منجر به سبک تبیینی بدبینانه در آنها می‌شود. همچنین تحلیل نشان داد که بین دانش‌آموزان سال دوم دبیرستانی رشته‌های تحصیلی (ریاضی - فیزیک) و علوم تجربی در حیطه‌های سه‌گانه یاد شده از سبک اسنادی منفی به ترتیب به نفع استفاده از سبک تبیینی (درونی - بیرونی)، (خاص - کل) و (ثابت - متغیر) تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

در نهایت، بر پژوهشگران است که این پرسش‌نامه را در زمینه‌های مختلف تحقیقاتی و در ابعاد گسترده مورد استفاده قرار دهند.

یادداشت‌ها

1. Explanatory Style	14. Greenberger & Mclaughlin
2. Hjelle, Busch & Waren	15. Attributional Style Questionnaire
3. Peterson & Seligman	16. Malincho, Colligan & Offord
4. Optimism And Pessimism	17. Nolen-Hoeksema & Gingus
5. Learned Helplessness	18. Manzo
6. Gottschalk	19. Revich
7. Buchanan	20. Xenikon, Furnham & Mccarrey
8. Smith, Hall & Woolcock-Henry	21. Sweeney, Anderson & Bailey
9. Fry & Hilber	22. Kaiser-Mayer-Olkin
10. Moss & Johansen	23. Bartlet Test Of Sphericity
11. Burns	24. Principal Components Analysis
12. Dysfunctional	25. Varimax
13. Elder	26. Scree Test

منابع

الف: فارسی

- شیخ‌الاسلامی، رضیه. (۱۳۷۵). بررسی رابطه سبک اسناد و هسته کنترل با پیشرفت تحصیلی با توجه به متغیرهای هوش، جنسیت و زمینه خانوادگی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی، شیراز: دانشگاه شیراز، دانشکده علوم تربیتی.
- موحد، احمد. (۱۳۸۲). رابطه علی نگرش‌های مذهبی، خوشبینی، سلامت روان و سلامت جسمانی در دانشجویان دانشگاه شهید چمران (اهواز)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی، اهواز: دانشگاه اهواز، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی.

ب: انگلیسی

- Bunce, S. C. Peterson, C. (1997). *Gender Differences in Personality Correlates of Explanatory Style. Personality and Individual Differences*, 23, 639-646.
- Burns, M. O. & Seligman, M. E. P. (1989). *Explanatory Style Across the Life Span: Evidence for Stability over 52 Years. Journal of Personality and Social Psychology*, 56, 471-477.
- Fry, B. C. Hilber, J. A. (1993). *Leadership Profile*. In M. Bush & H. P. Taylor (Eds), *Developing in Business Education* (Pp. 10-24). Reston, Va: National Business Education Association. In Smith, B. P. Hall, H. C. & Woolcock-Henry. C. (2000). *The Effects of Gender and Years of Teaching Experience on Explanatory Style of Secondary Vocational Teachers. Journal of Vocational Education Research*, 25 (1).
- Gottschalk, L. A. (1996). *What is Explanatory Style? American Journal of Psychology*, 109, 624-630. in Smith, B. P. Hall, H. C. & Woolcock-Henry. C. (2000). *The Effects of Gender and Years of Teaching Experience on Explanatory Style of Secondary Vocational Teachers. Journal of Vocational Education Research*, 25 (1).
- Greenberger, E. & Mclaughlin, C. S. (1998). *Attachment, Coping, and Explanatory Style in Adolescence. Journal of Youth and Adolescence*, 27 (2), 121-139.
- Hall, H. C. & Smith, B. P. (1999). *Explanatory Style of Secondary Vocational Educators. Journal of Vocational and Technical Education*, 15 (2), 19-27.
- Hjelle, L. A. Busch, E. A. & Warren, H. E. (1996). *Explanatory Style, Dispositional Optimism, and Reported Parental Behavior. Journal of Genetic Psychology*, 157, 489-499.
- Malinchoc, M. Colligan. R. C. & Offord, K. P. (1996). *Assessing Explanatory Style in Teenagers: Adolescence Norms for the Mmpi Optimism-Pessimism Scale. Journal of Clinical Psychology*, 52 (3), 285- 295.
- Manzo, L. G. (1999). *The Relationship Between Sources of Mathematics Self-Efficacy, Mathematics Self-Efficacy, and Explanation Style: A Structural Analysis*. Loyol University Chicago.
- Moss, J. Jr. & Johansen, B. (1991). *Conceptualizing Leadership and Assessing Leader Attributes (Report No. Mds-187)*. Berkeley, Ca: National Center for Research in Vocational Education.
- Nolen-Hoeksema, S. Gingus, J. S. & Seligman M. E. P. (1991). *Sex Differences in Depression and Explanatory Style in Children. Journal of Youth and Adolescence*, 20, 233-245.
- Peterson, C. Buchanan, G. M. & Seligman, M. E. P. (1995). *Explanatory Style: History and Evolution of the Field*. In G. M. Buchanan & M. E. P. Seligman (Eds.), *Explanatory Style*, pp.1-19, Hillsdale, Nj: Lawrence Erlbaum. In Smith, B. P., Hall, H. C. & Woolcock-Henry. C. (2000). *The Effects of Gender and Years of Teaching Experience on Explanatory Style of Secondary Vocational Teachers. Journal of Vocational Education Research*, vol. 25, issue 1.
- Peterson, C. & Seligman, M. E. P. (1984). *Causal Explanations as a Risk Factor for Depression: Theory and Evidence. Psychological Review*, 91, 347-374.

- Peterson, C. Semmel, A. Von Beyer, C. Abramson, L. Y. Metalsky, G. I. & Seligman, M. E. P. (1982). *The Attributional Style Questionnaire*. **Cognitive Therapy and Research**, 6, 287-300.
- Revick, K. (1995). *The Measurement of Explanatory Style*. In G. M. Buchanan & M. E. P. Seligman (Eds.), **Explanatory Style Hillsdale**, New Jersey: Erlbaum.
- Seligman, M. E. R. (1990). **Learned Optimistic**. New York: Bcket Books.
- Seligman, M. E. P. & Elder, G. (1986). *Learned Helplessness and Life Span Development*. in A. Sorenson, F. Weinert, & L. Sherrod (Eds.), **Human Development and the Life Course: Multidisciplinary Perspectives**, pp. 377-427, Hillsdale, Nj: Erlbaum.
- Smith, B. P. Hall, H. C. & Woolcock-Henry. C. (2000). *The Effects of Gender and Years of Teaching Experience on Explanatory Style of Secondary Vocational Teachers*. **Journal of Vocational Education Research**, 25 (1), 19-23.
- Sweeney, P. D. Anderson, K. & Bailey, S. (1986). *Attributional Style in Depression: A Meta-Analysis Review*. **Journal of Personality and Social Psycgology**, 50, 974-991.
- Xenikou, A. Furnham, A. & Maccarrey, M. (1997). *Attributional Style for Negative Events: A Proposition for a More Reliable and Valid Measure of Attributional Style*. **British Journal of Psychology**, 88, 53-69.

